

Lausunto

28.5.2024

VN/3578/2024

VN/3578/2024-OKM-31

Valtiovarainvaliokunta
Sivistys- ja tiedejaosto

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto; hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys vuoden 2024 toiseksi lisätalousarvioksi sisältää opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalle yhteensä 31,74 milj. euroa määrärahalisäyksiä. Valtaosa lisärahoituksesta (25,2 milj. euroa) liittyy kotikuntakorvauksen muutoksen vaikutukseen OKM:n valtionosuuksiin. Esitykseen sisältyy myös määrärahalisäyksiä Suomenlinnan hoitokunnan välttämättömiin korjaustöihin, ukrainalaisten kielikoulutuksen lisäämiseen ja alv-menojen korvaamiseen sekä hallinnonalan sisäisiä siirtoja Valteri-koulun toiminnan turvaamiseen ja Euroopan sirontatutkajärjestelmän tukemiseen perustettavan osakeyhtiön perustamiskustannuksiin.

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus Valteri-koulun toimintamenoihin esitetään vuoden 2024 toiminnan turvaamiseksi lisärahoitusta yhteensä 5,7 milj. euroa hallinnonalan sisäisinä määrärahasiirtoina. Kehyksen mukainen talousarviorahoitus ei riitä kattamaan Valteri-koulun vuoden 2024 kustannuksia. Myös siirtyneet määrärahat on käytetty koronatoimiin sekä kustannustason yleiseen nousuun.

Esi- ja perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksien valtionosuuteen esitetään määrärahalisäystä yhteensä 25,205 milj. euroa. Lisäyksesitys aiheutuu valtiovarainministeriön havaitsemista virheistä kotikuntakorvauksen perusosan laskennassa käytettävässä kustannuspohjan tiedonkeruussa, jotka vaikuttavat vuodelle 2024 vahvistettuun kotikuntakorvauksen perusosaan. Virheen korjaaminen kasvattaa kotikuntakorvauksen perusosaa noin 420 eurolla. Kotikuntakorvauksen perusosaa käytetään myös opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoiman rahoituksen yksikköhintojen laskennan perusteena. Kotikuntakorvauksen perusosan korjauksen seurauksena opetus- ja kulttuuriministeriön esi- ja perusopetuksen rahoituksen määrää tulee korjata 25,205 miljoonalla eurolla. Suomen ja ruotsin kielen kotouttavan koulutuksen riittävän tarjonnan varmistamiseksi esitetään vapaan sivistystyön oppilaitoksille (kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot ja opintokeskukset) vuodelle 2024 yhteensä 1,0 milj. euron lisäystä kotoutumissuunnitelmaan hyväksytyyn koulutuksen rahoituskokonaisuuteen.

Taide ja kulttuuri

Suomenlinnan infrarakenteiden ja kiinteistöjen putki- ja tulvavesivaurioiden korjaamiseen esitetään 800 000 euron kertaluonteista määrärahalisäystä. Talvikauden 2023-24 nopeat lämpötilan ja säiden vaihtelut ovat rasittaneet poikkeuksellisen paljon Suomenlinnan kriittistä infrarakennetta ja laitteistoja. Erityisesti rakennusten sisällä ja ulkona on ilmennyt vakavia putkivaurioita.

Kansallisgallerian esitetään 92 000 euron lisäystä Kansallisgallerian maksamien arvonlisäveromenojen korvaamiseen kansallisten taidelaitosten rahoituksesta annetun lain (942/2022) 4 §:n mukaisesti.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö**Käyntiosoite**
Besöksadress
Office**Puhelin**
Telefon
Telephone**Faksi**
Fax
Fax**s-posti, internet**
e-post, internet
e-mail, internetPL 29
00023 ValtioneuvostoMeritullinkatu 10
Helsinki0295 16001
+358 295 1600109 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Korkeakouluopetus ja tutkimus

Euroopan sirontatutkajärjestelmän tukemiseen perustettavan osakeyhtiön perustamiskustannusten ja yhtiön perustamissopimuksessa määritellyn osakkeiden merkintähinnan maksamiseen esitetään 300 000 euron määrärahasiirtoa momentille 29.40.88 Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoista.

EISCAT-sirontatutkajärjestelmää hallinnoivan järjestön organisaatiomuoto muutetaan yhdistyksestä ruotsalaiseksi osakeyhtiöksi, jonka omistavat Suomen, Ruotsin ja Norjan valtiot yhtä suurin omistusosuuksin. Perustettava yhtiö EISCAT AB olisi valtion osittain omistama erityistehtäväyhtiö.

EISCAT on kansainvälinen tieteellinen järjestö, jonka oikeushenkilömuotona on ruotsalainen yleishyödyllinen yhdistys. Järjestön jäsenenä on valtioiden valtuuttamina tutkimusrahoittajat Ruotsista, Norjasta, Suomesta ja Iso-Britanniasta sekä tutkimusorganisaatiot Kiinasta ja Japanista. EISCAT-järjestö hallinnoi rakenteilla olevaa EISCAT 3D sirontatutkajärjestelmää, jonka antenniryhmät sijaitsevat Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa. Tutkajärjestelmällä havainnoidaan yläilmakehän ja avaruuden ilmiöitä.

EISCAT 3D on kaksikäyttöjärjestelmä, minkä vuoksi EISCAT-järjestön organisaatiomuoto on päätetty muuttaa yhdistyksestä ruotsalaiseksi osakeyhtiöksi, jonka omistaisi Ruotsin, Norjan ja Suomen valtiot. Tällä menettelyllä voidaan varmistaa, että EISCAT 3D -järjestelmää ei käytetä ei-toivottuihin tarkoituksiin.

Suomessa hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta käsitteli EISCAT-tutkajärjestelmän turvallisuusnäkökohtia toukokuussa 2022 ja kannatti, että tältä osin ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin.

EISCAT-järjestön neuvosto päätti yksimielisesti kokouksessaan maaliskuussa 2023, että sen hallussa oleva omaisuus, toiminnot ja sitoumukset siirretään perustettavalle EISCAT osakeyhtiölle.

Suomen nykyinen maksuosuus EISCAT-järjestön vuosittaisista toimintakuluista on 745 000 euroa, jonka Suomen Akatemia on maksanut momentilta 29.40.51. (Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat). Uuden tutkajärjestelmän myötä Suomen maksuosuus perustettavan EISCAT-osakeyhtiön toiminnasta tulee olemaan vuodesta 2025 lähtien noin 1 000 000 euroa.

Lisätalousarvion hyväksymisen jälkeen EISCAT-yhtiön kokonaisuus mukaan lukien omistajaohjaus viedään valtioneuvoston päätettäväksi. EISCAT-yhtiö olisi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva erityistehtäväyhtiö, jota Suomen Akatemia ohjaisi valtion omistajaohjauslain mukaisesti. Ruotsissa omistajaohjaus on tarkoitus delegoida tutkimusrahoittajalle (Vetenskapsrådet) ja Norjassa opetus- ja tutkimusministeriölle.

EISCAT-osakeyhtiön osakepääoma tulee olemaan 9 milj. Ruotsin kruunua, josta kolmella isäntämaalla on yhtä suuri omistusosuus. Suomen osuus olisi siten 3 milj. Ruotsin kruunua eli noin 300 000 euroa.

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahamomentilla 29.40.51 on otettu huomioon vähennyksenä edellä mainittuna 300 000 euron siirtona momentille 29.40.88 Euroopan sirontatutkajärjestelmän tukemiseen perustettavan osakeyhtiön perustamiskustannuksiin ja lisäyksenä 4 milj. euroa kansallisten tutkimusinfrastruktuurien RRF (pilari3) maksatusten toteutumiseen suunniteltua etupainotteisemmin. RRF -rahoituksen siirto vähentää vastaavasti alkuperäisen suunnitelman mukaista määrärahatarvetta seuraavina vuosina.

Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteisiin menoihin (mom. 29.40.20) esitetään 100 000 euron määrärahan lisäystä siirtona momentilta 32.50.03 maahanmuuttajien kielennopimissovelluksesta järjestettävään valtionavustushakuun. Sovellus tukee oppijaa opiskelemaan ja käyttämään suomen/ruotsin kieltä varsinaisten kielikurssien ulkopuolella. Hakuun on tarkoitus kohdentaa yhteensä 200 000 euroa, siten että TEM siirtää momentilta 32.50.031 (Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen, siirtomääräraha 2 v) määrärahan 100 000 euroa, eli puolet, yhteistä valtionavustushakua varten.

Muut esitykset:

Liikunnan ja urheilun edistäminen -momentin perusteluja muutetaan siten, että urheilijoiden valmennus- ja harjoittelupurahojen maksamiseen käytettävä määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Opetushallituksen toimintamenoihin esitetään 170 000 euron määrärahasiirtoa momentilta 29.91.50 Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelman kansallisen rahoitusosuuden menoihin.

Jakelu	Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Tiedoksi	OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lisa Palm OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Lehikoinen OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oscar Byman OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Laura Ollila OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Rosanna Blomster OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emmi Venäläinen OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Santeri Lohi OKM KTPO Tiedepolitiikan vastuualue, Petteri Kauppinen OKM KTPO Korkeakoulupolitiikan vastuualue, Kaisu Piironen

VN/3578/2024-OKM-31

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: